

Recente publicaties

Gerdes, Klaus. DIE VOGELWELT IM LANDKREIS LEER, IM DOLLART UND AUF DEN NORDSEEINSELN BORKUM UND LÜTJE HÖRN, Schuster Verlag, Leer 2000, 318 p, ill. in kl. en zwartwit, ISBN 3-7963-0348-X. DM 40, in de Nederlandse boekhandel f57,-.

Direct over de grens bij Nieuweschans ligt Landkreis Leer, een deel van Duitsland dat de meeste Groninger vogelaars links laten liggen op weg naar het oosten. Ten onrechte, zoals blijkt uit het boek van Klaus Gerdes (1932) over de vogelbevolking van Landkreis Leer. Ook binnen de Duitse vogelwereld behoort het noordwesten van Duitsland overigens tot de 'witte gebieden', en het is een grote verdienste van Gerdes met dit boek deze leemte op te vullen. Het gebied beslaat een oppervlakte van bijna de helft van de provincie Groningen, met de stad Leer in het middelpunt. Ook de excentrisch gelegen eilanden Borkum en Lütje Hörn behoren tot het district Leer.

In het voorwoord vermeldt de auteur dat ook het Nederlandse deel van de Dollard wordt behandeld. Hij heeft hiervoor gebruikgemaakt van de telgegevens zoals die in de loop der jaren zijn verzameld door de Vogeltelgroep Dollard van de Vereniging Avifauna Groningen. Het feit dat het boek gegevens bevat over de - fluctuerende - vogelstand van de Dollard, het waddeneiland Borkum en de grensstreek maakt het interessant voor Nederlandse/Groningse vogelliefhebbers.

DIE VOGELWELT IM LANDKREIS LEER is een traditionele streekavifauna op historische grondslag die in opzet weinig afwijkt van DE VOGELS VAN DE PROVINCIE GRONINGEN (1983) van E.J. Boekema c.s. Het bevat een algemeen deel met hoofdstukken over het behandelde gebied, de veranderingen in het landschap in de loop der tijden, gebieden van uitzonderlijk belang voor vogels, slaapplekken en slaaptrek, ganzen in de winter, afname van de weidevogelstand, vervolging van kraaiachtigen en natuurbescherming. Het tweede deel bevat de soortbesprekingen. De hierin verwerkte gegevens gaan over het algemeen terug tot de jaren zestig, maar soms veel verder. Bij alle soorten wordt ook de Nederlandse naam vermeld, met verheugend weinig fouten (Sperver, Bartmannetje, Kruisbeek).

Het onderzoeksgebied biedt een grote variatie aan landschapstypen: de rivierdalen van de Eems en zijn zijstromen, de hogere zandgronden met bossen, de laag- en hoogveen gebieden, de kleigebieden met grootschalige landbouw, en de Dollard. Het is niet verwonderlijk dat in deze avifauna de vervlakking van het landschap en de daarmee samengaannde verarming van de vogelbevolking een belangrijke plaats krijgen. Wat dat betreft zijn de topografische kaarten op het binnenkaf, één uit de 19e eeuw en de ander recent, een mooie vondst om de veranderingen in het landschap te illustreren. De meest ingrijpende verandering in het landschap van Leer is misschien het afgraven van de veengebieden geweest. Hiermee zijn in de loop van de twintigste eeuw soorten als Goudplevier, Kraanvogel en Korhoen als broedvogel uiteindelijk verdwenen.

De Dollard is één van de meest markante gebieden van Leer, en er wordt veel aandacht besteed aan de vogels in dit gebied. Door de combinatie met de Nederlandse tellingen biedt het boek een compleet beeld van het voorkomen van vogels in de Dollard. Het is een schoonheidsfoutje dat in veel van de diagrammen de aantallen in Nederland en Duitsland apart zijn weergegeven. Dit onderscheid is lang niet altijd functioneel, en maakt de figuren minder gemakkelijk te lezen.

Het boek van Gerdes inspireert om eens bij onze burens te gaan kijken, misschien iets voor een Avifaunaexcursie?

Er zullen ongetwijfeld diverse Groningse vogelliefhebbers zijn die dit goed verzorgde, stevig gebonden boek willen aanschaffen. Op het moment van schrijven heeft Scholtens-Wrusters in de stad Groningen nog een stapeltje liggen.

Jouke Prop
Jan Alex de Roos

Noot van de redactie; deze recensie kwam in tweevoud binnen en is door de auteurs samengevoegd. Avifauna organiseert op zaterdag 16 juni een avondexcursie naar de Eems.